

УДК 379.857

JEL R 42

DOI 10.31375/2226-1915-2021-2-121-131

**ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ КРУЇЗНОГО
ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ, ДЕ ПРОЙШЛА
ПЕРША ХВИЛЯ ПАНДЕМІЇ**

В.Ф. Семенов

д.е.н. професор кафедри
«Підприємництво та туризм»
e-mail: semva@ukr.net
ORCID 0000-0003-2642-9393

С.Л. Шин

магістр спеціальності 242 «Туризм»
e-mail: shynsveta7@gmail.com
ORCID0000-0002-9844-8158

Одеський національний
морський університет, Одеса, Україна

Анотація. У статті показано, що криза, викликана COVID – 19, поставила учасників круїзного туризму у тяжке становище і фактично призупинила один з найважливіших секторів туризму. У багатьох країнах були прийняті деякі заходи з відновлення круїзного сектору, включаючи пом'якшення обмежень на круїзні поїздки для туристів, фінансові і нефінансові заходи підтримки для туристів. Проаналізовано основні матеріали з офіційних джерел ООН, ВТО, дописувачів ЗМІ та науковців щодо стану, методів та заходів щодо відновлення круїзної галузі в окремих головних туристичних країнах: США, Китаї, Італії, Німеччині. На основі проаналізованого дослідження були запропоновані варіанти з відновлення круїзного туризму в Україні. Доведено, що з прийняттям посиленіх мір і під постійним керівництвом провідних експертів в області охорони здоров'я і науки і урядів різних країн, відновлення круїзної галузі можливе, і потрібно розповсюджувати досвід США, Китаю, Італії, Німеччини з підтримки круїзної індустрії і партнерства, відновлення економіки, зберігаючи при цьому акцент на ефективні і науково обґрунтовані заходи щодо захисту здоров'я населення.

Ключові слова: круїзний туризм, берегові екскурсії, пандемія, досвід відновлення, заходи.

УДК 379.857

JEL R 42

DOI 10.31375/2226-1915-2021-2-121-131

**ОПЫТ ВОССТАНОВЛЕНИЯ
КРУИЗНОГО ТУРИЗМА В СТРАНАХ, ГДЕ
ПРОШЛА ПЕРВАЯ ВОЛНА ПАНДЕМИИ**

В.Ф. Семенов

д.е.н. профессор кафедры
«Предпринимательство и туризм»
e-mail: semva@ukr.net
ORCID 0000-0003-2642-9393

С.Л. Шин

магистр специальности 242 «Туризм»
e-mail: shynsveta7@gmail.com
ORCID 0000-0002-9844-8158

Одесский национальный
морской университет, Одесса, Украина

Аннотация. В статье показано, что кризис, вызванный COVID - 19, поставил участников круизного туризма в тяжелое положение и фактически приостановил один из важнейших секторов туризма. Во многих странах были приняты некоторые меры по восстановлению круизного сектора, включая смягчение ограничений на круизные поездки для туристов, финансовые и нефинансовые меры поддержки как для туристов так и для компаний. Проанализированы основные материалы с официальных источников ООН, ВТО, корреспондентов СМИ и ученых о состоянии, методов и мероприятий по восстановлению круизной отрасли в отдельных главных туристических странах: США, Китае, Италии, Германии. На основе проанализированного исследования предложены варианты по восстановлению круизного туризма в Украине. Доказано, что с принятием усиленных мер и постоянным руководством ведущих экспертов в области здравоохранения и науки и правительств разных стран, восстановление круизной отрасли возможно, и нужно распространять опыт США, Китая, Италии, Германии по поддержке круизной индустрии и партнерства, восстановление экономики, сохраняя при этом акцент на эффективные и научно обоснованные меры по защите здоровья населения.

Ключевые слова: круизный туризм, береговые экскурсии, пандемия, опыт восстановления, мероприятия.

UDK 379.857

JEL R 42

DOI 10.31375/2226-1915-2021-2-121-131

EXPERIENCE IN RESTORING CRUISE TOURISM
IN COUNTRIES WHERE THE FIRST WAVE OF THE PANDEMIC

Vasil Semenov

Doctor of Economic Sciences,
professor of the Department of «Entrepreneurship and Tourism»
e-mail: semva@ukr.net
ORCID 0000-0003-2642-9393

Svitlana Shin

Master specialties 242 «Tourism»
e-mail: shynsveta7@gmail.com
ORCID0000-0002-9844-8158

Odessa National Maritime University, Odessa, Ukraine

Abstract. *The article shows that the crisis caused by COVID-19 has put cruise tourism participants in a difficult position and effectively suspended this one of the most important sectors of the world tourism sector. Shares of major cruise companies in various countries have fallen sharply, and many other cruise companies have suffered billions in losses, losing much of their value. Many countries have taken some steps to restore the cruise sector, including easing cruise restrictions for tourists, financial and non-financial support measures for both tourists and companies, and more. It is important to study the experience of restoring cruise tourism during and after the pandemic in different countries, which should be used in other parts of the world, will help countries overcome difficulties in the future and restore the world economy. The experience of restoring cruise tourism in some countries where the first wave of the pandemic took place is considered. The main materials from official sources of the UN, WTO, media contributors and scientists on the state, methods and measures to restore the cruise industry in some major tourist countries: the United States, China, Italy, Germany. On the basis of the analyzed research variants on restoration of cruise tourism in Ukraine are offered. The role of the Governments of the countries where ways of restoration of cruise tourism are found is shown. Also highlighted are the active actions in the same direction of non-governmental organizations such as: the International Cruise Line Association, the American Society of Travel Agencies, the US Centers for Disease Control and Prevention. The essence of step-by-step measures to restore the cruise industry in the United States is presented. It is proved that the adoption of enhanced measures and under the constant guidance of leading experts in health and science and governments of different countries, the restoration of the cruise industry is possible and should spread the experience of the US, China, Italy, Germany to support the cruise industry and partnership, economic recovery, while maintaining an emphasis on effective and scientifically sound measures to protect public health.*

Keywords: *Cruise tourism, coastal excursions, pandemic, recovery experience, measures.*

Постановка проблеми. Міжнародне морське пасажирське сполучення або як його називають круїзний туризм є однією з найперспективніших видів туризму, оскільки це одночасно і перевезення пасажирів і вантажів на водному транспорті за межі певної країни в іншу країну, і різноманітні розваги на борту морських та річкових лайнерів, і берегові екскурсії, і огляд пам'яток портових міст, що приваблює людей і дає можливість залучити різні сегменти споживачів. Круїзний туризм поєднує в собі кілька видів туризму: екологічний, рекреаційний, спортивний, медичний, оздоровчий, пізнавальний. [1, стр. 53].

У XXI столітті, криза, викликана COVID-19, поставила учасників круїзного туризму у тяжке становище і фактично призупинила цей один з найважливіших секторів світової сфери туризму. Акції основних круїзних підприємств різних країн стрімко знижувалися, а багато інших круїзних підприємств понесли мільярди збитків, втративши понад 70 % своєї вартості, беручи в борг, щоб рефінансувати або продати свої кораблі іншим компаніям, на сподівання відправитися у плавання в наступному році. І у багатьох країнах була потрібна підтримка з боку державної влади, для того, щоб, круїзні підприємства мали змогу вирішити виникаючі серйозні проблеми, і тим самим дати час та можливість, для відновлення круїзного туризму.

Уряди багатьох країн вже прийняли деякі заходи з відновлення круїзного сектору, включаючи пом'якшення обмежень на круїзні поїздки для туристів, фінансові і

нефінансові заходи підтримки як для туристів так і для компаній тощо.

Вивчення досвіду відновлення круїзного туризму під час і після пандемії в різних країнах актуальне тим, що це допоможе в майбутньому подолати країнам труднощі і відновити світову економіку, й також зміцнити стійкість круїзного туризму на випадок майбутніх потрясінь.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Стан у якому опинився круїзний туризм і шляхи його відновлення у період нестихаючої пандемії періодично висвітлюються у працях іноземних і вітчизняних авторів, таких як: Ольга Арістедоу (Olga Aristedou 2020), Сергій Пивоваров, Євген Спірін, Олександр Мясіщев, Роман Сущенко, П. Іллес, Фрейя Хіггінс-Десбіоль і ін. У цих та інших публікаціях говориться про досвід головних туристичних країн світу з відновлення круїзного туризму, вивчення якого є надзвичайно важливим для українських реалій. Важливо використати наявний досвід й прикласти зусилля, спрямовані на відновлення круїзного сектору в туристичній сфері нашої країни.

Мета роботи полягає у дослідженні досвіду відновлення круїзного туризму в країнах, що пройшли першу хвилю пандемії, і розробити рекомендації щодо подолання негативних наслідків пандемії для туристичної галузі України.

Основний матеріал дослідження. На сьогоднішній день досвід відновлення круїзної діяльності відкриває для багатьох країн перспективи для здійснення перетворень з акцентом на те, щоб регулювати вплив пандемії на відвідувані туристичні

тами круїзними напрямками і формувати у населення і працюючих у круїзній сфері компаній більш високий потенціал протидії COVID-19 за допомогою введення інновацій, цифровізації, забезпечення стійкості круїзного туризму до майбутніх потрясінь і налагодження партнерських зв'язків з іншими країнами.

Першою країною де майже відновився круїзний туризм – це Сполученні Штати Америки (США), в круїзних регіонах Маямі і Південної Флориди. Порт Маямі – найбільш завантажений круїзний порт у світі, а Південна Флорида також виступає центром найбільших круїзних компаній, де працює понад 10 000 співробітників.

Відновлення круїзної галузі в США відбулося за активними діями CLIA (Cruise Lines International Association) – Міжнародної асоціації круїзних ліній, що була заснована у 1975 році і в даний час є найбільшою в світі торговою асоціацією круїзної індустрії, яка представляє інтерес провідних світових круїзних компаній, знаходиться у Вашингтоні, США, та ASTA (American Society of Travel Agents) – Американське Товариство Туристичних Агентств (ASTA), що була створена у 1931 році, як галузева асоціація США, яка сьогодні є найбільшою міжнародною асоціацією в туризмі і налічує понад 26 тисяч туристичних фірм, готелів, корпорацій, авіакомпаній та інших туристичних організацій і фірм 140 країн. Штаб-квартира знаходиться в Олександрії (США). Організація CDC зняла обмеження на вихід круїзних лайнерів з портів США на обмін промовну постанову про плавання, для

Флориди і Маямі це була перемога в круїзній індустрії, яка була паралізована з тих пір, коли круїзна індустрія припинила пасажирські перевезення через поширення COVID-19. Поняття Центру з контролю і профілактики захворювань США (англ. Centers for Disease Control and Prevention), (CDC) – федеральне агентство міністерства охорони здоров'я США, створене в 1946 році і розташоване в Druid Hills (штат Джорджія) поряд з кампусом Університету Еморі і на північному заході від центру Атланти. Його роль полягає в охороні здоров'я і безпеки за допомогою надання інформації для поліпшення прийняття рішень в галузі охорони здоров'я.

Для відновлення круїзної галузі у США, CDC прийняв такі поетапні заходи:

1. Круїзні компанії повинні постійно тестувати весь екіпаж на COVID-19, тим самим показуючи, що вони можуть захистити свій екіпаж від вірусу, використовуючи схвалену CDC наземну лабораторію, а також створити можливості бортової лабораторії для проведення щотижневого тесту ПЛР (полімеразна ланцюгова реакція) – це високоточний метод діагностики багаточисленних інфекцій, який заснований на аналізі генетичного матеріалу. Для діагностики використовується слина, кров, харкотиння, виділення статевих органів та інші біологічні матеріали, в залежності від цілей дослідження для екіпажу в майбутньому. Також нові члени екіпажу повинні пройти тестування при першій посадці на борт і ізолюватися в окремій каюті на борту протягом 14 днів.

2. Усі дорослі пасажери і діти у віці 12 років, 16 років і більше, повинні пройти обов'язкову вакцинацію.

3. Компанії повинні надати CDC, угоди з наземними лікарнями і портами, які стосуються планів евакуації у випадку якщо COVID-19 є на борту корабля. Також повинні будуть проводити модельовані круїзи, схвалених CDC, з пасажерами добровольцями. Пасажери і члени екіпажу повинні будуть носити захисні маски постійно, де б вони не були.

4. Мати попередню згоду на виконання свого першого імітаційного рейсу. Пасажери-добровольці повинні бути проінформовані про те, що вони знаходяться в тестовому круїзі, і бути проінформованими про повідомлення і вимоги CDC перед поїздкою.

5. Після успішних імітаційних круїзів, круїзні компанії можуть подати заявку на отримання сертифікату CDC, для відновлення пасажирських перевезень в круїзах тривалістю не більше 7 днів. Компанії повинні публікувати попередження CDC про круїзні поїздки в усіх маркетингових матеріалах, використовувати тести ПЛР для перевірки усіх пасажирів і членів екіпажу під час посадки та висадки, а також негайно припинити круїзи в випадку спалаху COVID-19. Крім того, круїзним компаніям необхідно буде вакцинувати екіпаж на борту судна, щоб мати право на звільнення від виконання імітаційного круїзу для підтвердження своїх медичних протоколів. [2; 3]

Далі країна яка теж частково відновила круїзний туризм це Китай, острів Хайнань і Гонконг. Уряд

Гонконгу здійснив переговори з круїзними індустріями про відновлення обмеженого круїзного сервісу для жителів в рамках своїх зусиль з перезапуску окремих секторів економіки. Жителі Китаю в основному були обмежені в місті, де був суворий контроль, і це дозволило Гонконгу практично повністю ліквідувати вірус COVID-19. Гонконг застосував такі самі заходи, що й Сінгапур для відновлення круїзів.

До цих заходів відносять:

1. Обов'язкова вакцинація всіх членів екіпажу перед початком круїзів. Також всі пасажери також повинні будуть пройти повну вакцинацію від COVID-19.

2. Контроль за соціальною дистанцією і постійна санітарія місць, а також обмеження кількості людей на лайнерах і розмір груп. Пасажирам також необхідно носити пристрій стеження або мати додаток на своїх телефонах, щоб можна було дізнатися, контактували вони з вірусом, чи ні.

3. Зменшили кількість пасажирів до 50 % від місткості, які дозволені на борт судна. Якщо ці поїздки будуть нести успіх і вірус не пошириться, то кількість пасажирів можуть збільшити до 70 % пропускну здатності.

4. Усі ресторани та бари на судах будуть займатися їжею на винос або з доставкою в каюти, аналогічно обмеження діють в ресторанах, які відновилися на березі. [8; 9].

Далі уряд острову Хайнань вперше за останні 11 місяців 2020 року відновили круїзи по акваторії Південно-Китайського моря, не дивлячись на пандемію. Рішення про

відновлення окремих морських туристичних круїзних маршрутів було прийнято після того, як уряд переконався в стабільності епідеміологічної ситуації на території південного регіону Китаю. Китайський уряд підтвердив, що першим двом внутрішнім круїзним лайнерам було дано дозвіл на відновлення круїзних робіт. Перший круїз відправиться за маршрутом на острів Сиша в Південно-Китайському морі на борту круїзного лайнера Nanhai Zhi Meng. Круїзний лайнер валовою місткістю 24500 тонн виконує круїзи по Китаю з кінця 2016 року для компанії Hainan Cruises. Круїзний лайнер зазвичай вміщує до 900 пасажирів.

Другий лайнер, Changle Gongzhu, також має відновити круїзи на наступний день. Це судно валовою місткістю 12 000 тонн – це пором типу ро-ро, що курсує в регіоні з 2017 року, і перевозить близько 500 пасажирів.

Ці два круїзних лайнера були обрані для відновлення плавання через свої розміри. Лайнери мають більш обмежену пасажиромісткість, це дає можливість протестувати нові протоколи стану здоров'я.

Такі подорожі до далеких островів планується організовувати регулярно по шість-сім разів в місяць. Кожен тур буде тривати чотири доби. Вартість такого відпочинку буде коливатися від \$750 до \$4000 на людину в залежності від класу каюти.

Передбачається, що відновлення круїзних поїздок прискорить відновлення туризму, який в Китаї постраждав від пандемії набагато більше, ніж усі інші галузі. Згідно зі встановленими правилами в Китаї,

подорожувати на суднах поки мають право тільки громадяни Китаю, що проживають в районах з низьким рівнем епідеміологічної загрози (на поточний момент це усі адміністративні одиниці в континентальній частині країни, крім окремих зон в автономному районі Внутрішня Монголія (північ) і в провінції Сичуань (південний захід).

Також були проведені опитування, для того, щоб зрозуміти переваги клієнтів і прийняти пасажирів в круїзи. Також китайські круїзні оператори розробили аварійні процедури і плани запобігання зараження перед відновленням круїзу. Перед поїздкою всі пасажирів зобов'язані надати довідку про негативні результати тесту на коронавірус за методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР). Крім того, персонал лайнеру в ході подорожі буде кілька разів перевірятися за допомогою інфрачервоних термометрів, робити контрольний замір температури тіла у туристів. Власники лайнерів також повинні забезпечувати безпечну соціальну дистанцію між пасажирами, тому квитки продаються максимум не більше 50 % доступних місць.[8; 9].

Європа повертає свої перші круїзи в сонячну країну Італію, порти Трієста, Барі, Бріндізі, Корільяно-Росано, Сіракузи, та інші порти, і тільки для туристів, які живуть в Італії.

Італійська круїзна компанія Costa Cruises, для відновлення круїзного сектору, випустила новий круїзний протокол, який включає в себе повний комплекс заходів і процедур для забезпечення безпеки членів екіпажу після повернення на роботу на

борт кораблів, у процесі бронювання круїзу, при посадці і висадці в порту, і медичного обслуговування на борту, і під час берегових екскурсій.

Протокол розроблений згідно з головними, світовими і національними принципами охорони здоров'я, та за участю групи незалежних наукових експертів в галузі суспільної охорони здоров'я, що координуються V.I.H.T.A.L.I. (Value in Health Technology and Academy for Leadership and Innovation) і фахівців університету Каттоліка у Римі (Cattolica del Sacro Cuore).

Документ містить в собі такі заходи:

1. Здійснення попереднього обстеження і тестування кожного члена екіпажу на наявність COVID-19, тобто, в країні вильоту з кожного пасажирів беруть по два мазка на дослідження, і далі, по прибутті в Італію здається ще і третій тест, і у тих, у кого підтвердився негативний результат тесту, допускаються на борт корабля при дотриманні пасажиром 14-денного карантину. За самопочуттям здоров'я, за членами екіпажу постійно будуть слідкувати, щоденно міряти температуру, і брати на дослідження тест-мазок кожний місяць.

2. Багато процедур будуть цифровізовані, наприклад, пасажирів зможуть зареєструватися в круїз і забронювати додаткові послуги онлайн.

3. Кожна посадка і висадка пасажирів в усіх портах зупинки судна, які включені до маршруту, будуть супроводжуватися медичною перевіркою і постійним вимірюванням температури.

4. На борту судна пасажирів зможуть перевірити стан здоров'я в будь-який час доби за допомогою електронних пристроїв самообслуговування.

5. Дотримання соціальної дистанції буде дотримуватися в кожному круїзному терміналі, кількість осіб в групах на берегових екскурсіях зменшиться, автобуси будуть вирушати поступово і дезінфікуватися до і після кожної поїздки.

6. Буде скорочено кількість туристів на борту, що стане гарантією дотримання належної дистанції і дозволить уникнути великого скупчення людей.

7. Використання масок буде обов'язковим в приміщенні і на відкритому повітрі.

8. Внутрішні і зовнішні палуби кораблів будуть частіше митися і дезінфікуватися з використанням спеціальних засобів, а додаткові дезінфекційні дозатори розмістять в реєстраційній зоні. Бортові вентиляційні системи оснащать новими фільтрами, що забезпечують високу ефективність фільтрації свіжого повітря, яка подається зовні, і зменшуючи рециркуляцію внутрішнього повітря.

9. Розважальні програми і кейтеринг зазнали змін відповідно до нових стандартів безпеки. Різноманітних розважальних шоу на борту протягом дня стане значно більше, це дозволить побачити їх більшої кількості пасажирів. Що стосується громадського харчування, ресторани самообслуговування працювати не будуть, всі страви гостям буде подавати персонал.

Кейтеринг – галузь громадського харчування, пов'язана з наданням

послуг на віддалених точках, яка включає всі підприємства і служби, що надають підрядні послуги з організації харчування співробітників компаній і приватних осіб у приміщенні і на виїзному обслуговуванні, а також здійснюють обслуговування заходів різного призначення і роздрібний продаж готової кулінарної продукції. На практиці під кейтерингом мається на увазі не тільки приготування їжі і доставка, а й обслуговування персоналом, сервірування, оформлення столу, розлив і подача напоїв гостям і тому подібні послуги [11].

10. Бортова медична допомога буде доступна цілодобово для всіх гостей і членів екіпажу. Судна забезпечуть ПЛР-тест наборами та діагностичними пристроями для негайної діагностики передбачуваних випадків захворювання COVID-19, а медичну команду на борту навчать відповідним процедурам тестування і методам лікування. Спільно з компетентними органами влади були розроблені процеси для спрощення медичного обслуговування, безпечної висадки і повернення додому пацієнтів з підтвердженим діагнозом COVID-19 в найкоротші терміни. Медичні послуги при зверненні з симптомами грипу або утрудненим диханням будуть надаватися безкоштовно для всіх пасажирів, і їм також нададуть спеціальну страховку.

11. Попереджувальні знаки для руху людей на судні. Це допоможе пасажирам дотримуватися необхідної безпечної дистанції один від одного. [10].

Німецька круїзна компанія TUI Cruises відновила круїз по системі

«усе враховано» в «нікуди», з відправленням з порту Гамбург та порту Кіль, без зупинок в інших портах. Німеччина винесла для себе цінний досвід, як уникнути поширення COVID-19, на судні, щоб у подальшому такі випадки як на судні Diamond Princess у берегів Японії, де не було карантинних зон, і екіпажи ділили спальні та стіл для прийому їжі. Або з арктичним круїзом Hurtigruten у якому 41 член екіпажу та пасажери отримали позитивні тести на коронавірус.

TUI Cruises виконує тури Північним і Балтійським морями, квитки коштують від € 549 на людину. «Круїзи в нікуди» дають операторам TUI Cruises можливість спочатку протестувати свої операції і отримати досвід роботи з екіпажем, постачальниками і портами після зараження COVID-19. Перш за все, круїзні компанії Німеччини хочуть відновити довіру клієнтів і показати, що вони повернулися. Якщо такі круїзи будуть працювати і не буде серйозних спалахів вірусу, то ці «круїзи в нікуди» можуть служити найкращим успіхом в круїзній галузі Німеччини, яка буде ключем до активізації галузі в найближчому майбутньому.

Щоб відновити суспільну довіру до подорожування круїзами, німецька круїзна компанія TUI Cruises посилила свої протоколи безпеки і санітарії, для захисту пасажирів та екіпажу від майбутніх епідемій. До цих протоколів відносять:

1. Пасажери будуть проходити реєстрацію і займати свої місця в шаховому порядку і повинні будуть носити маски для обличчя в ліфтах, і на прогулянці по залах.

2. Спеціальні тепловізійні камери будуть перевіряти пасажирів на лихоманку кожного дня, перш ніж вони увійдуть до бару або в ресторан, та в інші заклади.

3. У ресторанах, барах, члени екіпажу будуть обслуговувати і накривати їжу для пасажирів.

4. Введення електронних карт, які будуть використовуватися для доступу в номери або для оплати коктейлів в барі.

5. У театрах в круїзному лайнері можуть бути присутні тільки 150 пасажирів, для всіх інших пасажирів трансляція проводиться з телевізорів в каютах.

6. На суднах є спеціальні медичні лабораторії де будь який пасажир або член екіпажу може бути там розташований у випадку зараження вірусом [12].

Для швидкого відновлення туризму і забезпечення безпеки

людей від подальших вірусів в круїзному туризмі в Україні можна запровадити 4 варіанта:

1. Запровадити спеціальних роботів офіціантів, які будуть розносити їжу пасажирам замість офіціантів, і цим буде мінімізація ризику зараження екіпажу і пасажирів COVID-19.

2. Удосконалення і доповнення інформаційної бази в сфері круїзного туризму для запобігання майбутніх потрясінь в круїзній галузі.

3. Встановлення тепловізійних камер відеоспостереження, зі скануванням особистості людини, для того, щоб моніторити стан здоров'я пасажирів та членів екіпажу.

4. Запровадити спеціальні медичні лабораторії на суднах, для розміщення інфікованих пасажирів та членів екіпажу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тонкошкур М.В., Абрамов В.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму» (Основи туризмознавства) (для студентів 1-2 курсу денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.140103 – Туризм). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 134 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33758058.pdf>
2. Відновлення круїзного туризму в США в Флориді і Майамі. URL: <https://4gates.com.ua/rus/news/239>.
3. Міжнародна асоціація круїзних ліній. URL: <https://uk.ianstravels.com/54703-cruise-lines-international-association-3252153-66>
4. Американське суспільство туристських товариств. URL: <http://infotour.in.ua/aota.htm>
5. Центри з контролю та профілактики захворювань. URL: https://rus.lb.ua/blog/mykhailo_radutskyi/465951_prikladom_cdc_yak_derzhava.html
6. Полімеразна цінна реакція. URL: <https://alt.ua/blog/ptsr-analiz-chastozadavaemye-voprosy>

7. *CDC Permits First Cruises to Sail from U.S.A.* URL: <https://www.maritime-executive.com/article/cdc-issues-first-acceptance-for-simulated-cruise-from-u-s-port>
8. *Hong Kong Exploring Permitting Cruises to Nowhere for Residents.* URL: <https://www.maritime-executive.com/article/hong-kong-exploring-permitting-cruises-to-nowhere-for-residents>
9. *China Approves Restart of Domestic Cruise Industry.* URL: <https://maritime-executive.com/article/china-approves-restart-of-domestic-cruise-industry>
10. *Відновлення круїзного туризму в Італії.* URL: <https://www.tourprom.ru/news/47748>
11. *Поняття кейтерингу.* URL: <https://termin.in.ua/keyterynh-catering>
12. *Cruise ships are back in Germany.* URL: <https://www.wired.co.uk/article/cruise-ships-coronavirus-recovery>
13. *Reestablishing trust in travel is a key first step towards tourism recovery.* URL: <https://www.unwto.org/un-tourism-news-24>
14. *Відновлення круїзного туризму з точки зору Сергія Пивоварова та Євгена Сніріна.* URL: <https://babel.ua/texts/54780-prigaduyete-yak-u-morskih-krujizah-koronavirusom-zarazilisya-sotni-lyudey-krujizi-todi-zaboronili-a-teper-hochut-vidnoviti-dat-i-umov-poki-nemaye-prote-ye-tisyachi-ohochih-za-materialami-wp>
15. *Карантин. Як світ рятує туристичну галузь.* URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3090351-karantin-ak-svit-ratue-turistichnu-galuz.html>

REFERENCES

1. Tonkoshkur, M.V., Abramov, V.V. (2015). *Konspekti lektsiy z navchalnoi distsiplini «Organizatsiya turizmu» (Osnovi turizmoznavstva) [Conspect lectures of education discipline «Tourism Organization»]* (dlya studentiv 1-2 kursu dennoi ta zaochnoi formi navchannya za napryamom pidgotovki 6.140103 – Turizm). Kharkiv. nats. un-tmisk. gosp-va im. O. M. Beketova. Kharkiv: KhNUMG im. O. M. Beketova, 134. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/33758058.pdf> [In Ukrainian].
2. *Vidnovlennya kruiznogo turizmu v Spolucheniakh Shtatakh Ameriki, v Floridi i Mayami. [Recovery of cruising tourism in USA, in Florida and Miami].* Retrieved from: <https://4gates.com.ua/rus/news/239/> [In Russian].
3. *Mizhnarodna asotsiatsiya kruiznikh liniy. [Cruise Lines International Association]* Retrieved from: <https://uk.ianstravels.com/54703-cruise-lines-international-association-3252153-66> [In Ukrainian].
4. *Amerikanske suspilstvo turistikh tovaristv. [American Society of Travel Agents]* Retrieved from: <http://infotour.in.ua/aota.htm> [In Ukrainian].
5. *Tsentr z kontrolyu ta profilaktiki zakhvoryuvan. [Centers for Disease Control and Prevention].* Retrieved from: https://rus.lb.ua/blog/mykhailo_radutskyi/465951_prikladom_cdc_yak_derzhava.html [In Ukrainian].

6. *Polimerazna tsipna reaktsiya. [Polymerase Chain Reaction]. Retrieved from: <https://alt.ua/blog/ptsr-analiz-chasto-zadavaemye-voprosy> [In Russian].*
7. *CDC Permits First Cruises to Sail from U.S. Ports Starting in June. Retrieved from: <https://www.maritime-executive.com/article/cdc-issues-first-acceptance-for-simulated-cruise-from-u-s-port>.*
8. *Hong Kong Exploring Permitting Cruises to Nowhere for Residents. Retrieved from: <https://www.maritime-executive.com/article/hong-kong-exploring-permitting-cruises-to-nowhere-for-residents>.*
9. *China Approves Restart of Domestic Cruise Industry. Retrieved from: <https://maritime-executive.com/article/china-approves-restart-of-domestic-cruise-industry>.*
10. *Vidnovlennya kruiznogo turizmu v Italii. [Recovery of cruising tourism in Italy]. Retrieved from: <https://www.tourprom.ru/news/47748>.*
11. *Ponyattya keyteringu. [catering term]. Retrieved from: <https://termin.in.ua/keyterynh-catering/> [In Russian].*
12. *Cruise ships are back in Germany. Retrieved from: <https://www.wired.co.uk/article/cruise-ships-coronavirus-recovery>.*
13. *Reestablishing trust in travel is a key first step towards tourism recovery. Retrieved from: <https://www.unwto.org/un-tourism-news-24>.*
14. *Vidnovlennya kruiznogo turizmu z točki zoru Sergiya Pivovarova ta Evgena Spirina. [Recovery of cruising tourism from the point of view Serhiy Pivovarov and Yevhen Spirin]. Retrieved from: <https://babel.ua/texts/54780-prigaduyete-yak-u-morskih-krujizah-koronavirusom-zarazilisya-sotni-lyudey-krujizi-todi-zaboronili-a-teper-hochut-vidnoviti-dat-i-umov-poki-nemaye-prote-ye-tisyachi-ohochih-za-materialami-wp> [In Ukrainian].*
15. *Karantin. Yak svit ryatue turistichnu galuz. [Quarantine. How the world saves the tourism industry]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3090351-karantin-ak-svit-ratue-turistichnu-galuz.html> [In Ukrainian].*

Стаття надійшла 03.06.2021

Посилання на статтю: Семенов В.Ф., Шин С.Л. Досвід відновлення круїзного туризму в країнах, де пройшла перша хвиля пандемії // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: 36. наук. праць, 2021. № 2 (75). С. 121-131. DOI 10.31375/2226-1915-2021-2-121-131.

Article received 03.06.2021

Reference a JournalArtic: Semenov, Vasil & Shin, Svitlana (2021). Experience in restoring cruise tourism in countries where the first wave of the pandemic. Development of management and entrepreneurship methods on transport. 2 (75), 121-131. DOI 10.31375/2226-1915-2021-2-121-131.